

## RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR DAVRIDA BUXGALTERIYANING ROLI VA RIVOJLANISH YO'NALISHLARI

**Turayeva Malika Xikmatovna**

Samarqand davlat arxitektura qurilish universiteti o'qituvchisi.

**Murodullayeva Ruxshona**

Samarqand davlat arxitektura qurilish universiteti talabasi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17898130>

**Annotatsiya.** Maqolada raqamli texnologiyalarning buxgalteriya sohasiga ta'siri, avtomatlashtirilgan tizimlar va sun'iy intellektning roli, shuningdek, O'zbekiston tajribasi tahlil qilinadi. Buxgalteriya tizimining raqamlashtirilishi moliyaviy ma'lumotlarning aniqligi, tezkorligi va shaffofligini oshirishga xizmat qiladi.

**Kalit so'zlar.** Raqamli texnologiyalar, buxgalteriya hisobi, avtomatlashtirilgan tizimlar, sun'iy intellekt, moliyaviy nazorat.

**Abstract.** The article analyzes the impact of digital technologies on accounting, the role of automated systems and artificial intelligence, as well as the experience of Uzbekistan. The digitalization of accounting systems contributes to the accuracy, speed, and transparency of financial information.

**Keywords:** digital technologies, accounting, automated systems, artificial intelligence, financial control

**Аннотация.** В статье анализируется влияние цифровых технологий на бухгалтерский учет, роль автоматизированных систем и искусственного интеллекта, а также опыт Узбекистана. Цифровизация бухгалтерских систем способствует повышению точности, оперативности и прозрачности финансовой информации.

**Ключевые слова:** цифровые технологии, бухгалтерский учет, автоматизированные системы, искусственный интеллект, финансовый контроль.

**Kirish.** XXI asrda iqtisodiyotning barcha sohalari raqamli transformatsiya jarayonidan o'tmoqda. Buxgalteriya hisobi esa ushbu jarayondan tubdan ta'sirlanib, an'anaviy hisob tizimidan avtomatlashtirilgan va analitik imkoniyatlarga ega tizimlarga o'tmoqda. Raqamli texnologiyalar moliyaviy jarayonlarni tezlashtirish, ma'lumotlarning aniqligi va shaffofligini oshirish imkonini beradi. Shuningdek, global raqobat sharoitida korxonalarda moliyaviy qarorlar tez va ishonchli ma'lumotlarga asoslanishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bois, raqamli buxgalteriya tizimlariga sarmoya kiritish nafaqat samaradorlikni oshiradi, balki korxona barqarorligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

### Asosiy qism

Raqamli texnologiyalar — bu ma'lumotlarni raqamli shaklda qayta ishlash, saqlash va tahlil qilish imkonini beruvchi vositalardir. Buxgalteriyada ularning joriy etilishi quyidagi afzalliklarni beradi:

- hujjatlarni elektron shaklda yuritish;
- moliyaviy operatsiyalarni avtomatik qayd etish;
- tezkor va aniqlik bilan hisobot tayyorlash;
- rahbariyatga real vaqt rejimida tahlil va qaror qabul qilish imkoniyati.

Bundan tashqari, raqamli texnologiyalar korxona ichidagi moliyaviy jarayonlarni standartlashtirish va boshqaruvni soddalashtirish imkonini beradi. Masalan, elektron hujjatlar orqali xarajatlarni kuzatish, mablag' oqimlarini tahlil qilish va moliyaviy ko'rsatkichlarni prognoz qilish mumkin.

Dunyo va O'zbekiston amaliyotida "1C: Buxgalteriya", "SAP", "QuickBooks", "MyTax", "ERP UZ" kabi tizimlar keng qo'llanilmoqda. Ushbu tizimlar yordamida:

- moliyaviy hisobotlarni tez tayyorlash;
- inson omilini kamaytirish;
- audit va soliq hisobotlarini avtomatik tayyorlash imkoniyati yaratiladi.

O'zbekiston misolida 2024-yilda 500 mingdan ortiq tadbirkorlik subyektlari elektron schyot-faktura va **my.soliq.uz** tizimidan foydalangan. Shu bilan birga, korxonalarining 70% dan ortig'i buxgalteriya ishlarida avtomatlashtirilgan tizimlardan foydalanmoqda. Bu esa raqamli transformatsiya jarayonining tezkorligini va uning iqtisodiyotga ta'sirini ko'rsatadi.

Shuningdek, avtomatlashtirilgan tizimlar moliyaviy nazoratning samaradorligini oshiradi.

Misol uchun, avtomatik soliq hisob-kitoblari xatoliklarni kamaytiradi va davlat organlari bilan ma'lumot almashishni soddalashtiradi.

Sun'iy intellekt (SI) moliyaviy operatsiyalarni avtomatik tahlil qiladi, xatoliklarni aniqlaydi va risklarni baholaydi. SI yordamida buxgalterning rolini oddiy hisobchi emas, balki raqamli analitik sifatida kengaytirish mumkin.

O'zbekiston tajribasida, xususan yirik bank va telekommunikatsiya kompaniyalarida SI asosida ishlovchi modullar test sinovidan o'tgan. Masalan, moliyaviy hisobotlarni tayyorlash jarayoni 40–50% tezlashgani qayd etilgan. Shu bilan birga, malakali kadrlar yetishmasligi va dasturiy ta'minot narxining yuqoriligi kabi muammolar mavjud.

#### **Xulosa va takliflar**

1. Raqamli texnologiyalar buxgalteriya tizimini tubdan o'zgartirib, moliyaviy ma'lumotlarning tezkorligi, aniqligi va shaffofligini oshirmoqda.

2. Avtomatlashtirilgan tizimlar va sun'iy intellekt yordamida buxgalterning roli oddiy hisobchi emas, balki raqamli analitik sifatida kengaymoqda.

3. O'zbekiston tajribasi raqamli transformatsiya jarayonining samaradorligini ko'rsatmoqda: tadbirkorlik subyektlarining ko'pchiligi elektron tizimlardan foydalanmoqda va bu moliyaviy nazoratni soddalashtirmoqda.

#### **Takliflar:**

1. Davlat va xususiy sektor korxonalari raqamli buxgalteriya tizimlarini joriy etishni kengaytirishi lozim, shu bilan birga kadrlarni malaka oshirish dasturlari tashkil qilinishi kerak.

2. Kichik va o'rta biznes subyektlari uchun arzon va qulay avtomatlashtirilgan dasturlar ishlab chiqilishi muhim.

3. Sun'iy intellekt va analitik tizimlardan foydalanishda ma'lumot xavfsizligi va maxfiylikni ta'minlash bo'yicha maxsus protokollar ishlab chiqilishi zarur.

4. Moliyaviy nazorat va audit jarayonlarini yanada raqamlashtirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish mumkin.

**Adabiyotlar ro'yxati**

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Investitsiya siyosatini takomillashtirish to'g'risida"gi farmonlari, 2020–2025-yillar.
2. "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonun, O'RQ–607, 2020-yil 24-fevral.
3. Davlat Statistika Qo'mitasi. "O'zbekistonning investitsiya ko'rsatkichlari – 2024". Toshkent, 2025.
4. IFRS Foundation. *International Financial Reporting Standards (IFRS)*. London, 2023.
5. Qodirov O. *Moliyaviy tahlil va investitsiya hisobi asoslari*. Toshkent: TDIU nashriyoti, 2022.
6. Drury C. *Management and Cost Accounting*. 11th ed. Cengage Learning, 2021.
7. Ross, Westerfield, Jordan. *Corporate Finance*. McGraw-Hill, 2020.
8. OECD. *Investment Policy Review: Uzbekistan*. Paris, 2023.
9. World Bank. *Uzbekistan Economic Update*. Washington, 2024.
10. Mishkin F. *Economics of Money, Banking, and Financial Markets*. Pearson, 2021.